

การส่งเสริมสถานภาพสตรีสู่มาตรฐานสากล

The Promotion of Status of Women to meet UN Standard

รศ.วิมลศิริ ชำนาญเวช^{*}

Assist. Prof. Wimolsiri Chumnanvej

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบขององค์การสหประชาชาตินับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2528 โดยตั้งข้อสงวนไว้ 7 ข้อด้วยกัน ดังนี้

1. ความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ (อนุสัญญาข้อ 7)
2. การถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย (อนุสัญญาข้อ 9)
3. ความเสมอภาคทางการศึกษา (อนุสัญญาข้อ 10)
4. สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานเช่นเดียวกับชาย (อนุสัญญาข้อ 11)
5. ความเท่าเทียมกันในการทำนิติกรรม (อนุสัญญาข้อ 15)
6. ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (อนุสัญญาข้อ 16)
7. เรื่องการให้อำนาจอศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท (อนุสัญญาข้อ 29)

และในปีพ.ศ.2528 ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนออกไป 5 ข้อ เว้นแต่ในเรื่องความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (อนุสัญญาข้อ 16) และเรื่องการให้อำนาจอศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท (อนุสัญญาข้อ 29)

^{*} อาจารย์ที่ปรึกษาอาวุโสคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น น.บ.; สส.บ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ; M.A.University of Georgia, USA. ประธานคณะกรรมการศึกษาประเด็นความเสมอภาคทางกฎหมายการสมรสและครอบครัวและกฎหมายสัญชาติ.

ABSTRACT

Thailand adopted the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women by accession on September 8th B.E. 2528 with 7 reservations:

1. Equal rights in the political and public life (article 7).
2. Equal rights to acquire, change or retain their nationality and also the nationality of their children (article 9).
3. Equal rights in education of women and men (article 10).
4. Equal rights in the field of employment (article 11).
5. The same opportunities to conclude contracts (article 15).
6. The same right to enter into marriage with their free and full consent and management of their property (article 16).
7. Do not accept authority of the International Court of Justice (article 29).

In B.E. 2538 Thailand withdraw 5 reservations except equality in family life (article 16) and authority of the International court of Justice (article 29).

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของสหประชาชาติ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2528 ก่อให้เกิดความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม คือต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ และมีหน้าที่ต้องรายงานความก้าวหน้าต่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ตอบข้อซักถามและรับฟังข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานภาพสตรีทุก 4 ปี

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ คือ ยอมรับผูกพันตามอนุสัญญานี้ บางส่วนตั้งข้อสงวนไว้เพื่อขอยกเว้นไม่ผูกพันตามอนุสัญญา 7 ข้อ คือ

1. ความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ (อนุสัญญาข้อ 7)
2. การถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย (อนุสัญญาข้อ 9)
3. ความเสมอภาคทางการศึกษา (อนุสัญญาข้อ 10)
4. สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานเช่นเดียวกับชาย (อนุสัญญาข้อ 11)
5. ความเท่าเทียมกันในการทำนิติกรรม (อนุสัญญา ข้อ 15)
6. ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (อนุสัญญาข้อ 16)
7. เรื่องการให้อำนาจอศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท (อนุสัญญาข้อ 29)

การที่ประเทศไทยตั้งข้อสงวนไว้ถึง 7 ข้อ จากจำนวน 16 ข้อของอนุสัญญาทำให้ถูกทักท้วงเพ่งเล็งจากประเทศต่างๆ และจากองค์กรที่มีใช้รัฐบาล (NGOs) ในเวทีการประชุมปีสตรีสากล ซึ่งมีการประชุมไปแล้ว 4 ครั้งคือ

ครั้งที่ 1 ที่กรุงเม็กซิโกซิตี ประเทศเม็กซิโก เมื่อ พ.ศ.2518

ครั้งที่ 2 ที่กรุงโคเปนเฮเก้น ประเทศเดนมาร์ก เมื่อ พ.ศ.2523

ครั้งที่ 3 ที่กรุงไนโรบี ประเทศสาธารณรัฐเคนยา เมื่อ พ.ศ.2528

ครั้งที่ 4 ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ พ.ศ.2538

หลังจากที่เป็นภาคีในอนุสัญญานี้ครบ 10 ปี ในพ.ศ. 2538 รัฐบาลได้ยกเลิกข้อสงวนไปแล้ว 5 ข้อ ยังสงวนไว้ 2 ข้อ คือ ข้อ 16 เรื่องความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส และข้อ 29 เรื่องการไม่ยอมรับอำนาจศาลโลก

ในอนุสัญญา CEDAW ข้อ 2 (ก) กำหนดให้รัฐภาคีบรรจุหลักการเรื่องความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติของตนโดยบัญญัติว่า “รัฐภาคีทั้งหลายขอประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบตลลงที่จะปฏิบัติตามนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสมทุกประการ โดยไม่ชักช้าและเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ตลลงที่จะ

ก. บรรจุหลักการของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติของตน
..... ฯลฯ”

ขณะลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญา CEDAW เมื่อ พ.ศ. 2528 รัฐบาลมิได้ขอข้อสงวนข้อนี้ไว้ เพราะประเทศไทยมีบทบัญญัติเรื่องชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันอยู่แล้วในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ก่อนสหประชาชาติจัดประชุมสตรีสากลครั้งแรกที่ประเทศเม็กซิโก ในปี พ.ศ. 2518 และในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงไว้ใน 2 มาตรา คือ มาตรา 30 วรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ฯลฯ” และมาตรา 53 บัญญัติว่า “เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม.... ฯลฯ”

ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ไม่มีบทเฉพาะกาลที่จะต้องออกกฎหมายมารองรับบทบัญญัติใน 2 มาตราในเวลานี้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใช้ความพยายามผลักดันอยู่ถึง 10 ปี พบ. คุ่มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงผ่านสภามีผลใช้บังคับเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2550 เพียงฉบับเดียว แต่ พระราชบัญญัติจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรียังมีได้ประกาศจนกระทั่งบัดนี้

นอกจากกฎหมาย 2 ฉบับนี้แล้ว ยังมีกฎหมายส่งเสริมสถานภาพสตรีออกมาอีกหลายฉบับ เช่น กฎหมายให้สิทธิผู้หญิงที่จะเลือกใช้นามสกุลของสามีหรือจะใช้นามสกุลของตนเองก็ได้ โดยรัฐบาลเสนอให้แก่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 เมื่อ พ.ศ. 2543 ปลายสมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ (คุณชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี) ขณะนั้นไม่มีพรรคฝ่ายค้านในสภาเพราะพรรคความหวังใหม่ลาออก นำเสียดายที่กฎหมายนี้ไม่ผ่านสภา มีผู้เห็นด้วย 58 เสียง คัดค้าน 60 เสียง ในจำนวนผู้คัดค้านมี สส.หญิงจากจังหวัด แพร่ น่าน และบุรีรัมย์ ถ้าทั้ง 3 ท่านนี้ไม่คัดค้าน เพียงแต่งดออกเสียงกฎหมายนี้ก็ผ่านสภาได้แล้ว อย่างไรก็ตาม สส. ฝ่ายที่เห็นด้วยก็ยังไม่ละความพยายาม ได้มีการยื่นเรื่องขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ของรัฐสภา) เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยคำพิพากษาที่ 21/2546 ว่าบทบัญญัติของ พรบ. ชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 มาตรา 12 ที่บัญญัติให้หญิงที่ทำการสมรสแล้ว ต้องเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลของสามีนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคสอง เพราะกฎหมายนี้บังคับเฉพาะหญิงที่มีสามีฝ่ายเดียว รัฐสภาจึงตราพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ให้คู่สมรสตกลงกันที่จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดก็ได้ หรือจะต่างคนต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือจะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายเป็นชื่อรองก็ได้

การที่ลูกสาวสืบสกุลให้คุณพ่อไม่ได้ ทำให้สถานภาพต่ำต้อยกว่าชาย ครอบครัวที่มีลูกสาวล้วนๆ เตือนร้อนว่าจะไม่มีผู้สืบสกุล บางรายครอบครัวแตกแยก เพราะสามีนอกใจไปมีหญิงอื่นอ้างว่าเพื่อแสวงหาลูกชายไว้สืบสกุล เมื่อมีกฎหมายใหม่ยอมให้ลูกสาวสืบสกุลได้ ข้ออ้างนี้ก็คงจะหมดไป

เพื่อกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างจริงจัง องค์การสหประชาชาติได้จัดทำพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาขึ้น (Optional Protocol the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ให้ประเทศสมาชิกลงนามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ เมื่อการเยียวยาภายในประเทศแล้วไม่ได้ผล สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิสตรีของ องค์การสหประชาชาติได้ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับนี้เมื่อพ.ศ. 2543 เป็นการยืนยันเจตนารมณ์ที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญานี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ให้ทุกหน่วยงานตั้งผู้บริหารระดับรองหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer (CGEO)) และให้หน่วยงานระดับกอง ทำหน้าที่ศูนย์ประสานงานด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point (GEP))

ใน พ.ศ. 2550 – 2551 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้พิจารณาผ่านกฎหมายส่งเสริมสถานภาพสตรีหลายฉบับ เช่น

1.พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551

กำหนดให้หญิงซึ่งมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ และยังมีได้จดทะเบียนสมรสใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมควรใจ

ถ้าการสมรสสิ้นสุดลง จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมควรใจ โดยแจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

ข้อสังเกต หญิงที่สมรสแล้วมีสิทธิเลือกที่จะใช้คำนำหน้านาม โดยแจ้งต่อนายทะเบียนต่างกับการเลือกใช้นามสกุล ซึ่งต้องตกลงกับคู่สมรสว่าจะใช้นามสกุลใด ข้อตกลงนี้จะทำก่อนสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้ แต่เมื่อขาดจากการสมรสต้องกลับไปใช้สกุลเดิมของตน

เรื่องการใช้คำนำหน้านามหญิง มีเสียงคัดค้านจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ไม่น่าจะทำให้สังคมเสียหาย ไม่น่าจะมีใครเดือดร้อน แต่ความจริงมีผู้เดือดร้อน ในประกาศพระราชบัญญัติ คำนำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 ให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้ว่า “..... โดยที่การใช้คำนำหน้านามของหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้วและต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้คำนำหน้านามคำเดียว โดยมีอาจเลือกได้ตามความสมควรใจทำให้เกิด ผลกระทบต่อหญิงดังกล่าวในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ การประกอบอาชีพการศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรมต่างๆ ส่งผลให้การใช้ คำนำหน้านามในลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศสมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้คำนำหน้านามตามความสมควรใจ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551)

2. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

มาตรา 9 บัญญัติว่า “หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ให้ยื่นคำร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรานี้ให้สิทธิเฉพาะหญิงต่างด้าวที่จะขอถือสัญชาติไทยตามสามี แต่ไม่ให้สิทธิชายต่างด้าวที่จะขอถือสัญชาติไทยตามภริยา น่าจะได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แต่มีผู้คัดค้านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติเพราะมีเจตคติว่าผู้หญิงไทยเียงกว่าชายอาจถูกสามีต่างชาติหลอกลวง แล้วใช้สิทธิการได้สัญชาติไทยกว้านซื้อที่ดินในประเทศไทยได้

จากประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี ผู้เขียนพบว่า ความเฉลียวฉลาดของคนเรานั้นไม่เกี่ยวกับเพศ ผู้หญิงก็ฉลาดได้และผู้ชายก็เียงเป็น เมื่อเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันแล้วปรากฏว่าผู้หญิงสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้มากกว่าผู้ชาย

เมื่อมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ไม่ได้รับการแก้ไขสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้แก้ปัญหานี้โดยตราพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 โดยนำมาบัญญัติไว้ในเรื่องการขอแปลงสัญชาติตามมาตรา 11 (4) ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ว่า ผู้เป็นสามีของผู้มีสัญชาติไทยได้รับยกเว้นไม่ต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยถึง 5 ปี และไม่ต้องมีความรู้ภาษาไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้เหตุผลในการประกาศใช้ พรบ. นี้ว่าเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคระหว่างชายหญิง (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 39 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551)

3. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16)

แก้ไขบทบัญญัติ เรื่องการเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งร่วมประเวณีกับคู่หมั้น หรือข่มขืนคู่หมั้นของตน กับแก้เหตุหย่าให้เท่าเทียมกันระหว่างสามีภริยา รวมทั้งสิทธิในการเรียกค่าทดแทนจากบุคคลที่สามซึ่งเข้ามาแทรกแซงทำให้สามีภริยาต้องหย่ากัน เป็นการแก้กฎหมายโดยใช้หลักเพื่อความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงเช่นเดียวกัน (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 53 ก. วันที่ 12 กันยายน 2550)

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

หลักการสำคัญในกฎหมายนี้คือ เปลี่ยนจากการใช้มาตรการทางอาญาที่ลงโทษผู้กระทำอย่างเดียว โดยเพิ่มมาตรการแก้ไข พื้นฟูผู้กระทำผิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้โอกาสกลับตัว ยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ คุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยา กำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ถูกกระทำและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามผู้กระทำเข้าในที่พำนักของครอบครัว ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหาย หากผู้กระทำผิดปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงแล้ว ให้มีการยอมความได้โดย มุ่งถึงความสงบสุขในครอบครัว และสวัสดิภาพของบุตรเป็นสำคัญ

5. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2550

กฎหมายนี้แก้ไขกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ 3 มาตรา คือ

(1) มาตรา 276 โดยเปลี่ยนคำว่าผู้ใดข่มขืนกระทำชำเรา “หญิงซึ่งมิใช่ภริยา” เปลี่ยนเป็นผู้ใดข่มขืนกระทำชำเรา “ผู้อื่น” ทำให้คุ้มครองทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็กและกระเทยด้วย

(2) มาตรา 277 บัญญัติให้การกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปีเป็นความผิด ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

(3) มาตรา 286 ลงโทษผู้ซึ่งดำรงชีพจากรายได้ของผู้ค้าประเวณี

เจตนารมณ์ของการแก้ไขกฎหมายอาญา 3 มาตรานี้ ก็เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และให้สอดคล้องกับหลักการมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และการห้ามมิให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ

6. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25)**พ.ศ. 2550**

พระราชบัญญัติฉบับนี้เพิ่มมาตรา 89/1 มาตรา 89/2 และแก้ไขมาตรา 246 เพื่อให้ผู้ต้องขังหรือต้องจำคุกได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และทุเลาโทษจำคุกหญิงมีครรภ์ เปลี่ยนโทษประหารชีวิตหญิงมีครรภ์เป็นจำคุกตลอดชีวิตเพื่อให้บุตรได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาสืบสายสัมพันธ์ทางครอบครัวเพื่อให้บุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

7. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28)**พ.ศ. 2551**

ในพระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติที่ปกป้องคุ้มครองผู้หญิง คือ

(1) ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาหญิง ให้จัดเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ (มาตรา 132(1) วรรคสอง)

(2) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบสวน ในการจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ต้องทำในสถานที่ที่เหมาะสม ป้องกันผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน (มาตรา 133 วรรคสี่และวรรคห้า)

(3) ในการสืบพยานให้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลย จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจ (มาตรา 172 วรรคสามและวรรคสี่)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ก็เพื่อให้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน

การที่รัฐบาลแสดงความจริงใจปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ลงนามไว้ในอนุสัญญาจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และมีกลไกเฝ้าระวังให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง โดยตั้งผู้บริหารระดับรองหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer (CGEO)) และให้หน่วยงานระดับกองทำหน้าที่ศูนย์ประสานงาน (Gender Focal Point (GFP)) จะทำให้รัฐบาลถอนข้อสงวนเรื่องความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรสตามอนุสัญญาข้อ 16 ได้ เพราะประเทศไทยได้แก้ไขกฎหมายส่งเสริมสถานภาพสตรีตามมาตรฐานสากลแล้ว

การแก้กฎหมายถ้าเสี่ยงข้างมากในสภาเห็นด้วยก็ผ่านกฎหมายได้ แต่การปฏิบัติจริงต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนเจตคติของคนทั้งประเทศ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระราช

นิพนธ์เรื่อง “เครื่องหมายแห่งความรุ่งเรืองคือสภาพแห่งสตรี” ทรงกล่าวว่า การที่จะแก้ไขให้สถานภาพสตรีดีขึ้น ต้องแก้ทั้งประเพณีและกฎหมายแผ่นดิน

การเคารพสิทธิมนุษยชนกำลังเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ สิทธิสตรีก็เป็นสิทธิมนุษยชน ถ้าเราฝืนกระแสโลกก็จะถูกประณาม งดการซื้อสินค้าที่ผลิตจากประเทศที่กดขี่แรงงานหญิง แรงงานเด็ก ซึ่งมีผลกระทบถึงปากท้องของประชาชนในประเทศอย่างแน่นอน

ทำไมเราต้องส่งเสริมสถานภาพสตรี ส่งเสริมแล้วจะเป็นผลดีแก่สังคมอย่างไร จะเกี่ยวกับปากท้องของประชาชนหรือไม่ ขอนำคำกลอนซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสาร ซึ่งเขียนไว้เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2463 (เมื่อเกือบ 100 ปีที่แล้ว) ตามแนวพระราชโบายในการส่งเสริมสถานภาพสตรีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า¹

ฯลฯ

สำแดงคุณความดีสตรีภาพ	เพื่อขับทราบชื่นใจไทยทั้งหลาย
บรรดาชนเชื้อเหล่าเผ่าผู้ชาย	ซึ่งมุ่งหมายศิวิไลซ์แก่ไทยเรา
เมื่อทราบว่านารีนี้มีหุ่	ในการจุนชาติเยี่ยมขึ้นเทียมเขา
คือกอบกิจทั่วไปมิใช่เบา	ทั้งเป็นเค้ามูลเกิดกำเนิดไทย
ควรกอบถือปฏิบัติการสมนานับ	ให้ได้รับอิสระสมสมัย
ความเจริญนารีมีเพียงใด	สัญชาติไทยก็เจริญดำเนินตาม
เหมือนพื้นที่ศรีถิ่นมีดินเลิศ	ก็บังเกิดพืชผลออกถ้นหลาม
ดินไม่ดีพืชผองก็ต้องทราม	ไม่มองงามดุกกันจะนั้นเอย

¹จากหนังสือเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จัดพิมพ์โดยสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์พ.ศ.2535 หน้า 264.